

Odpořvednostní vztahy při ochraně veřejného zdraví

Jana Dudová

Úvodní poznámky

- ▶ Právní odpovědnost je spojována s nepříznivými právními následky vůči tomu, kdo porušil právní povinnost. Jedná se o sekundární povinnost nastupující v důsledku porušení primární právní normy. Deliktní odpovědností lze v obecné rovině rozumět povinnost každého subjektu nést důsledky za své protiprávní jednání nebo porušení obecných povinností uložených právní normou.

Správněprávní odpovědnost

- ▶ vychází primárně ze **správního práva EU**, které je v převážné míře vykonáváno členskými státy.
- ▶ Hlavní odpovědnost za přípravu implementačních rozhodnutí připadá na úrovni Evropské unie zpravidla Komisi.
- ▶ Na evropské správní právo má rovněž velký vliv judikatura Evropského soudu pro lidská práva.

Zákon o péči o zdraví lidu

- ▶ neobsahuje sankční ustanovení, ukládá však řadu povinností zdravotnickým zařízením, subjektům v rámci vědy a výzkumu, jakož i každému zdravotnickému pracovníkovi.
- ▶ Ve smyslu ust. § 14 zákona č. 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních, je orgán příslušný k registraci oprávněn uložit pokutu vyplývající z tohoto zákona a mimo jiné i ze zákona o péči o zdraví lidu. V citovaném ustanovení však není výše sankce (resp. její rozpětí) nijak specifikována.

Zákon o ochraně veřejného zdraví (ZOVZ)

- ▶ § 94 odst. 2 vymezuje účastníky správního řízení
- ▶ účastníkem řízení před orgánem ochrany veřejného zdraví o uložení nápravného opatření nebo sankce je pouze osoba, které tuto povinnost stanoví zákon nebo je jí uložena na základě zákona. Účastníkem správního řízení je ve smyslu ustanovení § 94 odst. 3 ZOVZ rovněž osoba, která porušila zákon zejména ve vztahu k protiepidemickým opatřením, dále osoba, která se nepodrobila povinnému očkování, resp. osoba, která může šířit infekční onemocnění.

- ▶ Za nesplnění povinností stanovených ZOVZ, zvláštními právními předpisy nebo na jejich základě vydanými rozhodnutími či opatřeními orgánu ochrany veřejného zdraví, přímo použitelnými předpisy EU a právním předpisem podle § 85 ZOVZ (nařízení KHS), uloží orgán ochrany veřejného zdraví oprávněný vykonávat státní zdravotní dozor fyzické osobě při její podnikatelské činnosti nebo právnické osobě pokutu až do výše 2 milióny Kč. Na řízení podle ZOVZ se vztahuje správní řád, nestanoví-li tento zákon jinak.
- ▶ Při opakovaném nesplnění nebo porušení téže povinnosti ve lhůtě do 3 let může orgán ochrany veřejného zdraví uložit pokutu až do výše desetinásobku uvedených částek. Výnos z pokut je příjmem státního rozpočtu.

Správněprávní odpovědnost za přestupky

- ▶ Viz ustanovení § 29 přestupkového zákona
- ▶ Delikty fyzických osob

Občanskoprávní odpovědnost

- ▶ § 415 občanského zákoníku (dále jen OZ).
Z citovaného ustanovení vyplývá, že každý je povinen počínat si tak, **aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí**. Toto ustanovení vyjadřuje obecnou prevenční povinnost, jež se vztahuje na všechny účastníky občanskoprávních vztahů (a vztahuje se samozřejmě i na toho, komu riziko vzniku škody hrozí). Jde o závaznou právní povinnost každého dodržovat nejen povinnosti uložené právními předpisy a povinnosti převzaté smluvně, ale (i bez konkrétně stanoveného pravidla chování) počínat si natolik obezřetně, aby jednáním či opomenutím nevznikla škoda.

Náhrada škody na zdraví

- ▶ §§ 444 – 450 občanského zákoníku. Jedná se zejména o odškodnění bolestného, ztížení společenského uplatnění, ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě, účelné náklady spojené s léčením, náklady na výživu pozůstalým a pohřebné.
- ▶ Otázky náhrady škody na zdraví nastávají rovněž v souvislosti s odpovědností za škodu způsobenou vadnými výrobky (z. 59/1998 Sb.).

Bolestné a náhrada za ztížení společenského uplatnění

- ▶ podrobněji upraveny ve vyhlášce č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění pozdějších předpisů., a to pokud jde o jejich výši.
- ▶ Bolestným se rozumí odškodnění za bolesti, které byly vytrpěny nejen při úrazu, ale i při jeho léčení a odstraňování jeho důsledků (rehabilitace).
- ▶ Náhrada za ztížení společenského uplatnění se poskytne, jde-li o trvalé poškození zdraví poškozeného, které má nepříznivé důsledky pro jeho životní úkony, pro uspokojování jeho životních a společenských potřeb, anebo pro plnění jeho společenských úkolů.

- ▶ Ve smyslu rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. srpna 2010 sp. zn. 21 Cdo149/2009 zdravotní stav poškozeného lze pro účely odškodnění ztížení společenského uplatnění považovat za ustálený až po skončení kontinuálně probíhající léčby předpokládaného vývoje následků zdravotního poškození.

Environmentální vlivy

- ▶ Škoda na zdraví způsobená jinými vlivy a událostmi, než explicitně stanoví vyhláška č. 440/2001 Sb.?
- ▶ Poškozený se např. domáhá náhrady za poškození svého zdraví nebezpečnými látkami, které unikly z konkrétního provozu (a nepůjde přitom o pracovněprávní vztah s tímto provozovatelem zdroje znečištění).
- ▶ Kauzální nexus?

Trestněprávní odpovědnost

dle z. 40/2009 Sb. TZ

- ▶ zpřísňuje se trestní ochrana života a zdraví člověka (včetně vyšší trestní sazby za neposkytnutí pomoci podle ustanovení § 150 TZ nebo za trestné činy spočívající v usmrcení a ublížení na zdraví z nedbalosti).
- ▶ trestní zákoník je založen na zásadě subsidiarity trestní represe vyjádřené výslovně v ustanovení § 12 odst. 2 TZ, podle něhož trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

Vybraná ustanovení TZ

- ▶ Trestněprávní odpovědnost při ohrožení zdraví nepříznivými environmentálními vlivy může vzniknout zejména za situace, kdy jsou lidé vystaveni nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví v důsledku požáru, povodně, škodlivého účinku výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných obdobně nebezpečných látek nebo sil nebo jiného obdobně nebezpečného jednání.
- ▶ V intencích ustanovení §§ 272 a 273 TZ lze kvalifikovat úmyslné nebo nedbalostní jednání směřující ke shora uvedeným ohrožením zdraví lidí jako obecné ohrožení.

Poskytnutí lékařské pomoci – vliv na kvalifikaci TČ

- ▶ ublížení na zdraví versus těžká újma na zdraví
- ▶ Těžká újma na zdraví je ve smyslu ustanovení § 122 TZ definována jako vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění, které mají za následek taxativně vyjmenované skutečnosti. Hodnocení jednotlivých vážných poruch zdraví vychází z řady judikатурních rozhodnutí soudů.
- ▶ Rozdíl mezi ublížením na zdraví a těžkou újmou na zdraví spočívá v tom, že při těžké újmě na zdraví musí jít o vážnou poruchu zdraví nebo vážné onemocnění, které poškozený pociťuje jako citelnou újmu v obvyklém způsobu života, což vyplývá i z výčtu následků charakterizujících těžkou újmu na zdraví a dále v okolnosti, že porucha na zdraví musí trvat delší dobu. V soudní praxi je již vžitou a uplatňovanou hranicí pro „delší dobu trvající poruchu zdraví“ doba 6 týdnů.

Příklad

- ▶ V chemickém závodě došlo k havárii a úniku nebezpečných látek do ovzduší. Pan Z. si stěžuje na zhoršené zdraví a zejména respirační potíže, které dává do souvislosti s expozicí nebezpečnými látkami obsaženými v ovzduší v důsledku havárie. Zároveň chce uplatnit nárok na náhradu škody v důsledku úhynu hospodářských zvířat.
- ▶ Odpovědnost občanskoprávní
- ▶ Odpovědnost správněprávní
- ▶ Odpovědnost trestněprávní